

ČESKÁ REPUBLIKA

**ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY**

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Elišky Cihlářové a soudců JUDr. Karla Šimky a JUDr. Jaroslava Hubáčka v právní věci žalobce: **P. Č.**, proti žalovanému: **Krajský soud v Českých Budějovicích**, se sídlem Zátkovo nábřeží 2, České Budějovice, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Krajského soudu v Plzni ze dne 11. 7. 2013, č. j. 30 A 5/2013 - 29,

t a k t o :

- I.** Kasační stížnost **s e z a m í t á .**
- II.** Žádný z účastníků **n e m á** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

O d ů v o d n ě n í :

Kasační stížností podanou v zákonné lhůtě se žalobce (dále jen „stěžovatel“) domáhá zrušení usnesení Krajského soudu v Plzni ze dne 11. 7. 2013, č. j. 30 A 5/2013 - 29, kterým byl odmítnut návrh stěžovatele „pro pomoc se žádostí o osvobození od soudních poplatků“ a zamítnuta žádost stěžovatele od soudních poplatků. V odůvodnění usnesení krajský soud uvedl, že stěžovatel neunesl důkazní břemeno prokázání nedostatku prostředků k úhradě soudního poplatku a osvobození od soudních poplatků mu nebylo přiznáno proto, že nespolupracoval se soudem tak, aby mohla být jeho žádost o osvobození od soudních poplatků fundovaně posouzena. Celý postup stěžovatele navíc nese rysy zneužití práva. Žádost stěžovatele o ustanovení zástupce pro pomoc s výzvou soudu k odstranění vad žádosti o osvobození od soudních poplatků vyhodnotil krajský soud jako nepřipustnou, neboť je pouze obstrukční povahy.

Stěžovatel v kasační stížnosti podané v zákonné lhůtě uplatnil několik námitek, a to že je výrok napadeného usnesení vadný, neboť nežádal od osvobození od všech soudních a že pro krajský soud nejsou rozhodnutí jiných krajských závazná. Kromě toho i jiné soudy v některých případech uznávají stěžovatelovo čestné prohlášení o osobních poměrech jako věrohodné. Stěžovateli svědčí judikáty, které považují jím podaná obdobná prohlášení za dostatečná a věrohodné coby doložení poměrů, neosočují ho, že šikanuje soud. Žádná neprávnický vzdělaná osoba není povinna se vyjadřovat v právnícké terminologii. Tiskopis 060

navíc nezahrnuje kolonku způsob bydlení, ba ani nepředpokládá, že by osoba nemusela bydlet. To dodnes krajský soud i některé senáty Nejvyššího správního soudu zapírají. Kromě toho se jedná o veskrze soukromý údaj, jak navrhovatel bydlí a zda bydlí. I kdyby žil v paláci z mramoru, tak soud není orgánem hmotné nouze a stěžovatel se žalobou nedomáhá přezkumu rozhodnutí úřadu práce. Stěžovatel de facto podal majetkové přiznání, přesto soud očekává, že sám u sebe provede i sociální šetření (kde a v čem bydlí). Žádná osoba není povinna vysvětlovat soudu, že výraz „přes tři tisíce“ znamená cca 3.001 - 3.449 Kč, nikoli 4 či 8 tisíc Kč. Krajský soud má být soudný. Líčení krajského soudu, že je mu z „úřední činnosti známo, že žalobce je účastníkem desítek soudních řízení správních,“ je veskrze lživý, jak plyne z evidence krajského soudu, když ostatní krajské soudy nejsou jeho pobočkou. Krajský soud tedy nakládá s některými údaji nepovoleně. Konečně stěžovatel namítal, že byl nesprávně poučen o opravném prostředku. Odvolání ani kasační stížnost proti dočasnému rozhodnutí totiž není přípustná, což jasně vyjadřuje procesní řád. Stěžovatel navrhl, aby Nejvyšší správní soud provedl kasací „výrok Krajským soudem v Plzni vydaného výroku II. usnesení na listě 29, doručeného 26. července.“

Nejvyšší správní soud nejprve zkoumal formální náležitosti kasační stížnosti a konstatoval, že jde o rozhodnutí, proti němuž je kasační stížnost přípustná, jakkoliv stěžovatel tvrdí opak. Je třeba vyjít z toho, že se sice jedná o procesní rozhodnutí, ale se závažnými důsledky pro další řízení. Nespadá tedy pod rozhodnutí, jež má na mysli ust. § 104 odst. 3 písm. b) s. ř. s. (viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 12. 1. 2005, č. j. 7 As 40/2004 - 97, www.nssoud.cz). Pokud jde o povinné zastoupení advokátem a zaplacení soudního poplatku, Nejvyšší správní soud na těchto náležitostech pro specifičnost případu netrval, neboť opak by znamenal jen další řetězení téhož problému a nebyl by v souladu se zásadou hospodárnosti řízení (viz rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 28. 4. 2004, č. j. 6 As 27/2004 - 41, publ. pod č. 486/2005 Sb. NSS a ze dne 13. 9. 2007, č. j. 9 As 43/2007 - 77, www.nssoud.cz).

Po konstatování přípustnosti kasační stížnosti Nejvyšší správní soud přezkoumal napadené usnesení v souladu s ust. § 109 odst. 3 a 4 s. ř. s., vázán rozsahem a důvody, které uplatnil stěžovatel v podané kasační stížnosti, a přitom sám neshledal vady uvedené v odst. 4, k nimž by musel přihlídnout z úřední povinnosti.

Osvobození od soudních poplatků je procesní institut, jehož účelem je zejména ochrana účastníka, který se nachází v tíživé finanční situaci, před nepřiměřeně tvrdým dopadem zákona č. 549/1991 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

Podle ust. § 36 odst. 3 s. ř. s. účastník, který doloží, že nemá dostatečné prostředky, může být na vlastní žádost usnesením předsedy senátu zčásti osvobozen od soudních poplatků. Přiznat účastníkovi osvobození od soudních poplatků zcela lze pouze výjimečně, jsou-li pro to zvláště závažné důvody, a toto rozhodnutí musí být odůvodněno. Dospěje-li však soud k závěru, že návrh zjevně nemůže být úspěšný, takovou žádost zamítne.

Žadatel je povinen soudu prokázat věrohodným způsobem své majetkové a sociální poměry. K podmínkám, za nichž soud může žadateli nepřiznat osvobození od soudního poplatku zaujal názor Nejvyšší správní soud v rozsudku ze dne 24. 3. 2010, č. j. 8 As 22/2010 - 91, v němž uvedl: *„Nejvyšší správní soud předně uvádí, že zneužívání dobrodini osvobození od soudních poplatků je nepochybně důvodem způsobilým legitimizovat odklon od dosavadní rozhodovací praxe. Má-li soud v každém jednotlivém případě vážit konkrétní specifické okolnosti žádosti o osvobození od soudních poplatků a individuální poměry žadatele, musí se v rámci tohoto postupu zabývat i otázkou, zda žadatel neuplatňuje svá práva svévolně či šikanózním způsobem. Jakkoliv § 36 odst. 3 s. ř. s. oproti § 138 odst. 1 o. s. ř. výslovně nereprobuje osvobození účastníka řízení od povinnosti platit soudní poplatek v případě „svévolného uplatňování práva“, úvaha*

pokračování

v naznačeném smyslu musí být imanentní součástí posouzení specifických okolností žádosti a individuálních poměrů žadatele a uplatní se tedy i v soudním řízení správním. Opačný závěr by byl v přímém rozporu s účelem tohoto institutu, jenž primárně brání tomu, aby účastník řízení nemohl pouze pro svou nepříznivou majetkovou situaci uplatňovat své právo u soudu. Usnesení, kterým městský soud nevyhoví žádosti o osvobození od soudních poplatků v případě evidentního zneužívání práva na přístup k soudu, nemůže být s poslední jmenovaným právem účastníka řízení v rozporu.“ Nejvyšší správní soud také odkazuje na stanovisko Nejvyššího soudu ze dne 12. 5. 2010, sp. zn. Cjpn 204/2009, kde je uvedeno: „V této souvislosti je třeba vzít v úvahu účel právní úpravy soudních poplatků, od něž se odvíjejí i způsoby určení jeho výše v jednotlivých případech. Obecně uznávaným účelem (funkcí) soudních poplatků je zabezpečit zčásti úhradu nákladů, které vznikají státu výkonem soudnictví (fiskální funkce), omezovat podávání některých neuvážených či svévolných (šikanózních) návrhů na zahájení soudních řízení (regulační funkce) a působit na to, aby povinni dobrovolně plnili své povinnosti (motivační funkce) - srov. např. důvodovou zprávu k zákonu č. 549/1991 Sb. nebo náleží Ústavního soudu ze dne 5. 3. 2009, sp. zn. II. ÚS 2432/08.“

V dané věci stěžovatel na výzvu k zaplacení soudního poplatku reagoval žádostí o osvobození od soudního poplatku z důvodu nedostatku prostředků. V připojeném čestném prohlášení uvedl ke způsobu bydlení: „nenájemní, nevlastnické, samostatné obydlí“; k příjmům: „přes tři tisíce korun měsíčně“ s tím, že je příjemcem příspěvku na živobytí; k výši peněžitých závazků: „tisíce“; k úvěrové bonitě: „- 3“ a „způsobilost zcizovat: nenarušená“. Krajský soud stěžovatele vyzval usnesením ze dne 25. 3. 2013 č. j. 30 A 5/2013 - 23 k odstranění vad žádosti, ve kterém uvedl, že stěžovatelova tvrzení jsou neurčitá a neposkytují dostatečně konkrétní informaci o výši příjmů stěžovatele, o způsobu jeho bydlení, výši výdajů nebo rozsahu jeho závazků. Na tuto výzvu odpověděl stěžovatel podáním, ve kterém sdělil, že výzvě nerozumí a žádá o ustanovení zástupce pro pomoc s žádostí o osvobození od soudních poplatků.

Stěžovatel ani přes výzvu krajského soudu věrohodně nedoložil své majetkové poměry, přičemž bylo na něm, aby své materiální poměry dostatečně konkrétně popsal, a současně předložil doklady dosvědčující jeho nemajetnost, resp. nízké příjmy. Pokud účastník tuto povinnost nesplní, soud výdělkové a majetkové možnosti sám z úřední povinnosti nezjišťuje (viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 25. 1. 2005, č. j. 7 Azs 343/2004 - 50, publ. pod č. 537/2005 Sb. NSS, www.nssoud.cz).

Soud je povinen v každém jednotlivém případě vážit konkrétní specifické okolnosti žádosti o osvobození od soudních poplatků a individuální poměry žadatele (viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 19. 8. 2009, č. j. 8 As 20/2009 – 50, www.nssoud.cz). Přitom vychází z údajů o příjmech a výdajích žadatele o osvobození od soudních poplatků a posuzuje jeho majetkové poměry, např. způsob bydlení a náklady s ním spojené, závazky, pohledávky apod. Je tedy na stěžovateli, aby v žádosti o osvobození od soudních poplatků uvedl, v čem nezpůsobilost zaplatit soudní poplatek spočívá. Výdělkové a majetkové poměry žadatele musí být vždy posuzovány podle aktuálního stavu. K tomu slouží tiskopis ve formalizované formě „potvrzení o výdělkových a majetkových poměrech“, který postihuje veškeré oblasti zkoumání relevantních podmínek. Jistě nelze vyloučit i důkazy jiné, avšak jen za předpokladu jejich stejně komplexního rozsahu.

Stěžovatelovo čestné prohlášení tak mohlo být způsobilé poskytnout krajskému soudu shodné množství informací jako vyplněný tiskopis, zvláště pokud by bylo spojeno s listinami, které by jeho obsah dokládaly (viz obdobně rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 15. 2. 2012, č. j. 1 Aps 2/2012 – 11, www.nssoud.cz). Předložené čestné prohlášení však výše uvedeným požadavkům nevyhovuje, protože obsahuje jen vágní informace bez doložení příslušných dokladů o výdělkových a majetkových poměrech stěžovatele. Obdobnou listinu posuzoval Nejvyšší správní soud již v usnesení ze dne 12. 9. 2012, č. j. 1 As 121/2012 – 22,

dostupné na www.nssoud.cz, v němž uvedl, že takto formulovaná žádost je zjevně šikanózní a není míněna vážně. Jediným smyslem takové žádosti je dosáhnout toho, aby o ní bylo samostatně soudem rozhodnuto, nikoliv aby jí bylo vyhověno. Bizarně znějící žádost v kombinaci s poukazem na vysoký počet podobně vedených sporů vedla Nejvyšší správní soud k závěru, že byla podána jen proto, aby se stěžovateli dostalo dvou rozhodnutí, nejprve o zamítnutí žádosti a poté o zastavení řízení. Z tohoto důvodu však na jeho žádost nelze nahlížet jinak než jako na zneužití práva podat žádost o osvobození od soudních poplatků.

V dané věci shledal Nejvyšší správní soud posouzení krajského soudu jako správné, neboť stěžovatele byl vyzván k odstranění vad a krajský soud se následně dostatečným způsobem zabýval osobou stěžovatele a jeho procesní činností v předmětném řízení i v dalších řízeních vedených před tímto i jinými soudy. Namítal-li stěžovatel, že krajský soud zneužil údajů o jiných řízeních, pak není zřejmé, o jaké zneužití by se mělo jednat a jaký dopad by to mělo mít na posouzení věci. Pokud se jedná o počet a povahu stěžovatelem vedených sporů před správními soudy, pak i Nejvyššímu správnímu soudu jsou známy stovky banálních sporů vedených stěžovatelem. Tuto skutečnost, která je v dané věci podstatná, stěžovatel žádným způsobem nevyvrací. Nelze přitom dovozovat, že krajský soud může mít z úřední činnosti ponětí jen o těch sporech, které stěžovatel vede u tohoto soudu. Krajský soud správně vyhodnotil návrh na ustanovení zástupce pro pomoc se žádostí o osvobození od soudních poplatků jako obstrukční. K námitce nesprávného výroku napadeného usnesení je možno uvést, že i žádost o osvobození od jediného soudního poplatku představuje ve smyslu ust. § 36 odst. 3 s. ř. s. žádost o osvobození od soudních poplatků. Přesně tak o žádosti stěžovatele krajský soud srozumitelným výrokem v napadeném usnesení rozhodl. I tato námitka je proto nedůvodná.

Z výše uvedených důvodů není kasační stížnost důvodná. Proto ji Nejvyšší správní soud podle ust. § 110 odst. 1 s. ř. s. zamítl. Učinil tak postupem podle ust. § 109 odst. 2 s. ř. s., podle kterého o kasační stížnosti rozhoduje zpravidla bez jednání.

Výrok o náhradě nákladů řízení se opírá o ust. § 60 odst. 1 věta první ve spojení s § 120 s. ř. s., podle kterého, nestanoví-li tento zákon jinak, má účastník, který měl ve věci plný úspěch právo na náhradu nákladů řízení před soudem, které důvodně vynaložil proti účastníkovi, který ve věci úspěch neměl. Nejvyšší správní soud žádnému z účastníků náhradu nákladů nepřiznal, protože krajskému úřadu, který měl ve věci úspěch, žádné náklady s tímto řízením nevznikly.

P o u č e n í: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 19. září 2013

JUDr. Eliška Cihlářová
předsedkyně senátu